

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

**“UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

**«GRAND KONDOR PRINT»
TOSHKENT – 2026**

UDK: 219.246:69.28:34

KBK: 122.215.148

T 097

DOI: <https://zenodo.org/records/20696033>

“Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari, (23-may 2026-yil). [To’plam]: – Toshkent: “GRAND KONDOR PRINT”, 2026 y., 1009 b.

Ushbu to’plamga 2026-yil 22-23-may kunlari Guliston davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” hamda “Maktabgacha ta’lim” kafedralarida “Uzluksiz ta’lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman qatnashchilarining ma’ruza materiallari kiritilgan. Ilmiy-amaliy anjuman materiallari to’plamida respublika oliy ta’lim muassasalarining professor-o’qituvchilari, ilmiy tadqiqotchilar, magistrlar, doktorantlar, talabalarning ilmiy maqolalari o’rin olgan.

Taqrizchilar:

B.Abdullayeva – pedagogika fanlari doktori, professor

S.I.Qulmamatov – pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Mas’ul muharrir:

N.T.Misirova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.

M.Dj.Toshmatova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dotsent.

M.Berdiyeva – “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi mudiri, p.f.f.d.(PhD), dotsent v.b.

D.A.Utanbayeva – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), dosent v.b.

Tashkilotchilar:

D.M.Elmuratova – “Boshlang’ich ta’lim metodikasi” kafedrasi mudiri, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), professor v.b.

A.A.Bolibekov – “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi dotsenti, pedagogika fanlari nomzodi.

Tahrir hay’ati:

A.Nizamov, X.Umarov, M.Toshmatova, M.Eshonqulova, M.Bayzakova, G.Umarova, D.Nosirova, G.Yusufaliyeva, K.Eshonqulova, D.Kurbanova, J.Ro’zimatov, G.Niyozova, N.Sulaymanova, G.Shoymatova, B.Xolyigitova, J.Sheranova, G.Xolmatova, Sh.Jabbarova, U.Bakirova.

Mas’ullar:

N.Abduraxmonova – pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori(PhD), katta oq’ituvchi

M.Raimqulova – “Maktabgacha ta’lim” kafedrasi o’qituvchisi

To’plamda nashr etilgan maqola va tezislardagi ma’lumotlarning haqqoniyligiga mualliflar mas’uldirlar.

KIRISH

Jahon ta'lim tizimidagi islohotlar va zamonaviy talablarning oshishi, ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuv va texnologiyalarni joriy etishni taqozo etmoqda. Ta'lim jarayoniga tatbiq etilayotgan innovatiya usullari samarasi bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik ijodkorligi xarakteri va uning rivojlanganligi darajasiga bevosita bog'liq.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini isloh qilish, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash borasida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash borasida keng ko'lamli tadbirlar amalga oshirilmoqda. Uzluksiz ta'lim tizimining barcha bosqichlarida ta'lim samaradorligini oshirish, yukak pedagogik mahoratga ega kadrlar tayyorlash orqali sifatli ta'lim berish imkoniyatlarini kengaytirish bugungi kunning ustuvor vazifalaridan biridir. Bu borada ta'lim sohasida faoliyat yurituvchi pedagoglarning amaliyotdagi ko'nikmalarini mustahkamlash va ilmiy izlanuvchanlikni rivojlantirishga qaratilgan texnologiyalarni takomillashtirish hamda innovatsion faoliyatning turli darajalarini talab darajasida egallashlari uchun xorijiy tajribalarga asoslangan ta'lim muhitini, pedagogik sharoitlar va didaktik imkoniyatlarni ta'minlash o'ziga xos ahamiyat kasb etadi.

Kadrlar salohiyati jamiyatning iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Malakali, bilimli va yuksak ma'naviyatli kadrlar jamiyatda innovatsion rivojlanishni ta'minlaydi, ijtimoiy muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydi hamda davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, kadrlar salohiyatining yetarli darajada rivojlanmaganligi ijtimoiy tengsizlik, ishsizlik, boshqaruvdagi samarasizlik kabi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Bu esa jamiyat barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Jamiyat barqarorligini ta'minlashda kadrlar salohiyatini yuksaltirish masalasi faqat iqtisodiy yoki tashkiliy muammo bo'lib qolmay, balki chuqur ijtimoiy-falsafiy mazmun kasb etadi. Chunki bu jarayon insonning bilim, tafakkur, qadriyatlar va ma'naviy dunyosining rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Kadrlar tayyorlash tizimida zamonaviy yondashuvlarni joriy etish, ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash muhim vazifalardan hisoblanadi.

Shuningdek, kadrlar salohiyatini yuksaltirish jarayonida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, ilm-fan va ishlab chiqarish integratsiyasini kuchaytirish, uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirish muhim o'rin tutadi. Bu esa nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki jamiyatda ijtimoiy adolat, barqarorlik va farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Guliston davlat pedagogika institutida o'tkazilayotgan "Uzluksiz ta'lim tizimida malakali mutaxassislarni tayyorlashning muammo va yechimlari: 5E modeli mohiyati, xorijiy tajribalar" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman mazkur yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlarni muhokama qilish, mavjud muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini ishlab chiqish uchun muhim ilmiy maydon hisoblanadi. Ushbu anjuman doirasida kadrlar salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini, inson kapitalini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari, ta'lim tizimini

takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini joriy etish kabi masalalar keng qamrovda tahlil etiladi.

Mazkur anjuman materiallari uzluksiz ta'lim tizimida malakali kadrlar tayyorlashning dolzarb muammolarini chuqur o'rganish, amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shu jihatdan, mazkur ilmiy-amaliy anjuman mamlakatimizda malakali kadrlar tayyorlash, zamonaviy yondashuvlar va xorijiy tajribalar asosida ularning kasbiy kompetentligini rivojlantirish yo'lida muhim ahamiyat kasb etadi.

Guliston davlat pedagogika instituti
rektori J.X.KARSHIBAYEV

shakllantiradi. Raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini interaktiv, samarali va innovatsion qilish orqali XXI asr kompetensiyalarini shakllantirishga xizmat qiladi

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari. – Toshkent, 2017–2023 y.
3. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2016.
4. Ishmuhammedov R.J. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2018.
5. Muslimov N.A. Zamonaviy pedagogik kompetensiyalar asoslari. – Toshkent, 2015.

KONTEKSTLI YONDASHUV ORQALI BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINING LISONIY-PRAGMATIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Eshonqulova Kamola

Guliston davlat pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedra o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida boshlang'ich ta'lim yo'nalishi talabalarining lisoniy-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishda kontekstli yondashuvning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Bo'lajak o'qituvchilarning nutqiy vaziyatni to'g'ri baholash, muloqot maqsadlariga erishish va pedagogik vaziyatlarga mos tildan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi takomillashtirilgan. Nazariy tahlillar va amaliy tavsiyalar asosida talabalarda kasbiy-pedagogik nutq madaniyatini yuksaltirish mexanizmlari ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kontekstli yondashuv, lisoniy-pragmatik kompetensiya, boshlang'ich sinf o'qituvchisi, kommunikativ malaka, pedagogik muloqot, nutqiy vaziyat, lingvistik kompetensiya.

Абстрактный: В данной статье анализируется роль и значение контекстуального подхода в развитии языковой и прагматической компетенции учащихся начальной школы в высших учебных заведениях. Усовершенствована методология формирования у будущих учителей навыков правильной оценки речевой ситуации, достижения коммуникативных целей и использования языка, соответствующего педагогическим ситуациям. На основе теоретического анализа и практических рекомендаций разработаны механизмы повышения профессионально-педагогической речевой культуры учащихся.

Ключевые слова: Контекстуальный подход, лингвистически-прагматическая компетенция, учитель начальной школы, коммуникативная компетенция, педагогическая коммуникация, речевая ситуация, языковая компетенция.

Abstract: This article analyzes the role and importance of the contextual approach in the development of linguistic and pragmatic competence of students of primary education in higher educational institutions. The methodology for the

formation of future teachers' skills in correctly assessing the speech situation, achieving communication goals, and using language appropriate to pedagogical situations is improved. Based on theoretical analyses and practical recommendations, mechanisms for improving the professional and pedagogical speech culture of students are developed.

Keywords: contextual approach, linguistic-pragmatic competence, primary school teacher, communicative competence, pedagogical communication, speech situation, linguistic competence.

Boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchilarning nutqiy va ijtimoiy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi asosiy shaxsdir. Bugungi kunda boshlang'ich sinflarda ta'limga kompetensiyaviy yondashuv asosida talabalar nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bo'lajak o'qituvchilarning lisoniy-pragmatik kompetensiyasi — bu tildan ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri foydalanish, muloqot maqsadiga mos til birliklarini tanlash va qo'llash qobiliyatidir. Kontekstli yondashuv o'quv materialini real hayotiy va pedagogik vaziyatlar (kontekst) bilan bog'lash orqali ushbu kompetensiyani amaliy shakllantirish imkonini beradi.

Lisoniy-pragmatik kompetensiyaning mazmuni. Lisoniy-pragmatik kompetensiya – bu faqat til qoidalarini (grammatika, leksika) bilish emas, balki ularni muloqot kontekstida (kim, kimga, qachon, qayerda gapirayotganini inobatga olib) samarali ishlatishdir. Bo'lajak o'qituvchi uchun lisoniy-pragmatik kompetensiya – bu nutqiy vaziyatni to'g'ri baholash, boshlang'ich sinf o'quvchisi bilan muloqotda o'rinli, xushmuomala, aniq va ta'sirchan til vositalarini tanlay olish malakasidir. Bu o'z ichiga:

Illokutiv kompetensiya: muloqot maqsadini (so'rov, buyruq, rag'batlantirish) to'g'ri ifodalash.

Sotsiolingvistik kompetensiya: vaziyat va ijtimoiy me'yorlarga (odob-axloq) mos nutq.

Konteksli yondashuv mazmuni va kontekstli yondashuv orqali rivojlantirish metodikasi.

Kontekstli yondashuv—bu o'quv jarayonini bo'lajak kasbiy faoliyat mazmuni bilan to'ldirishdir. Bu yondashuv orqali talaba til qoidalarini (lingvistika) va ularni ijtimoiy-pedagogik vaziyatda qo'llashni (pragmatika) bir vaqtda o'rganadi.

Bo'lajak o'qituvchilarning lisoniy-pragmatik kompetensiyasini takomillashtirish uchun quyidagi metodik yondashuvlar tavsiya etiladi:

Pedagogik vaziyat tahlili :Talabalarga boshlang'ich sinfda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizoli yoki kommunikativ vaziyatlar (masalan, o'quvchi topshiriqni tushunmadi, darsda tartib buzildi) beriladi va ular "o'qituvchi" pozitsiyasidan kelib chiqib, nutqiy yechim taklif qiladilar.

Rolli o'yinlar va sahnalashtirish: "Ona tili va o'qish savodxonligi" darslarida kontekstli nutqiy o'yinlar orqali nutqiy vaziyatlarni modellashtirish (masalan, "O'qituvchi va o'quvchi dialogi", "Ota-onalar majlisi")

.Refleksiv nutq kundaligi: Pedagogik amaliyot davomida o'z nutqiy xatti-harakatlarini tahlil qilish va qayta ishlash.

Metodikani takomillashtirish bosqichlari

Tadqiqot asosida takomillashtirilgan metodika uch bosqichdan iborat:

1.Motivatsion-kognitiv bosqich: Pragmatik bilimlarni shakllantirish, vaziyatni anglash.2.Faoliyatli-kontekstli bosqich: Pedagogik vaziyatlarda nutqiy ko'nikmalarni simulyatsiya qilish.3.Refleksiv-baholash bosqichi: O'z nutqiy faoliyatini tahlil qilish va moslashtirish.

Natijalar:Kontekstli yondashuv asosida ishlab chiqilgan metodika talabalarda quyidagi sifatlarni shakllantiradi:

O'quvchi nutqining past darajasiga mos tushuvchi, lekin pedagogik talablarga javob beradigan (moslashuvchan) nutq.Nizoli vaziyatlarda ta'sirchan, emotsional-ekspressiv til vositalaridan to'g'ri foydalanish.Kasbiy muloqotda xushmuomalalik me'yorlariga (politeness strategies) rioya qilish.

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining lisoniy-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish kontekstli yondashuvni ta'lim jarayoniga faol tatbiq etishni talab qiladi. An'anaviy nazariy ta'limdan voz kechib, amaliy, vaziyatga asoslangan ta'limga o'tish o'qituvchilarning kasbiy moslashuvchanligini va boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan samarali muloqotini ta'minlaydi.Xulosa qilib aytganda, kontekstli yondashuvni oliy pedagogik ta'lim jarayoniga tizimli tatbiq etish, boshlang'ich sinf o'qituvchilarining raqobatbardoshligini oshirish va ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishning muhim omilidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. To'rabekova, A. M. "Kognitiv-pragmatik kompetensiya va bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kognitiv-pragmatik kompetentligini rivojlantirish", Science and Education, 5(1), 2024. – 415-420-betlar.

2. Olloqova, O'. M. "O'quvchilarning pragmatik kompetensiyasini shakllantirishning nazariy-metodik asoslari", Buxoro davlat universiteti ilmiy axboroti, №2, 2023.

3. Mustafayeva, N. U. "Pragmatik kompetensiyani rivojlantirishda taksonomiyaning o'rni", Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2022.

4.Safiyeva, S. "Bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish mexanizmlari", Monografiya, Toshkent, 2021.

5. Rashidova, K. "Pragmatik kompetensiya va uning til o'rganishdagi ahamiyati", InLibrary elektron kutubxonasi, 2021.

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI AKSIOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA TARBIYA FANINI O'QITISHGA PEDAGOGIK TAYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

Kurbanova Dilrabo Xaitbayevna

Guliston davlat pedagogika instituti tayanch doktoranti

kurbanovadilrabo858@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola aksiologik yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tarbiya fanini o'qitishga pedagogik tayorgarligini takomillashtirish

30	Abduraxmonova Noila Nasim qizi. Muhiddinova Mehriniso. BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING INTELLEKTUAL KOMPITENTLILIGINI RIVOJLANTIRISH TIZIMI	254
31	Nosirova Dilfuza. BO'LAJAK TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINING KASBIY TAYYORGARLIGI JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI	258
32	Nosirova Dilfuza Saydullayevna, Xolmurodova Yorqinoy Zokir qizi BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA UCHRAYDIGAN NUTQ NUQSONLARINI ANIQLASH VA BARTARAF ETISHDA XALQ OG'ZAKI IJODI NAMUNALARINING O'RNI VA AHAMIYATI	261
33	M.Q.Mamayusupova. BOSHLANG'ICH TA'LIMDA MUSTAQIL TA'LIM SHAKLLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK MEKANIZMLARI	264
34	Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna. BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING MATN USTIDA ISHLASH ORQALI O'QUVCHILARNING NUTQIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA MATN MAZMUNINI O'RGATISH	268
35	Jamshid Ro'zimatov. KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARDA TABIIY SAVODXONLIKNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA TADQIQOTCHILIKKA YO'NALTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	271
36	J.A.Ro'zimatov. M.U.Savriddinova. BOSHLANG'ICH SINFLARDA TABIIY FANLARNI STEAM YONDASHUVI ASOSIDA O'QITISH METODIKASI	274
37	To'rabekovaAziza Mirabek qizi, Abdug'afforova Feruza Ikrom qizi BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA MATEMATIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	277
38	To'rabekovaAziza Mirabek qizi, Jumanazarova Zaxro Berdiyor qizi BOSHLANG'ICH TA'LIM ONA TILI DARSLARIDA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI	280
39	Nasriddinova Nasiba Alimjonovna, Nabibullayeva Durdona Ikromjonovna. BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA ONA TILI FANIDAN TA'LIM BERISHDA YOZMA NUTQNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	285
40	J.A.Ro'zimatov, M.U.Savriddinova. RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA BOSHLANG'ICH SINFLARDA TABIIY FANLARNI O'QITISH	288
41	Eshonqulova Kamola. KONTEKSTLI YONDASHUV ORQALI BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING LISONIY-PRAGMATIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	291
42	Kurbanova Dilrabo Xaitbayevna. BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI AKSIOLOGIK YONDASHUV ASOSIDA TARBIYA FANINI O'QITISHGA PEDAGOGIK TAYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH	293
43	Shoymatova Gulnoza G'ulomjon qizi. Muxammedova Muslima Bexzod qizi. BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHGA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	296
44	Sheranova Jamila Sobir qizi. BOSHLANG'ICH TA'LIM PEDAGOGLARINI TAYYORLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	298
45	Qo'shimbatova Aziza. BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING	301

**“UZLUKSIZ TA’LIM TIZIMIDA MALAKALI
MUTAXASSISLARNI TAYYORLASHNING MUAMMO VA
YECHIMLARI: 5 E MODEL MOHIYATI, XORIJIY
TAJRIBALAR” MAVZUSIDA RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

2026-YIL 22-23-MAY

Bosishga ruxsat etildi. 04.06.2026 y.
Qog`oz bichimi 60x84 1/16.
Times New Roman garniturasida terildi.
Ofset uslubida oq qog`ozda chop etildi.
Nashriyot hisob tabog`i 54. 5, Adadi 100. Buyurtma № 71
Bahosi kelishuv asosida

“BROK CLASS SERVIS” MChJ bosmaxonasida chop etildi.
Manzil: Toshkent shahar Zargarlik ko'chasi, Segizbayeva 10a.